

۲۰۰۶۴۶۹

مدیریت بحران با نگرشی نو

پروفسور محمد آهنچی

تهران

۱۳۹۷

مدیریت بحران با نگرشی نو

مؤلف	محمد آهنچی
ویراستاری فنی و صفحه‌بندی	کلک سیمین
طراح جلد	مجید یکتا
ناشر	کلک سیمین
لیتوگرافی، چاپ، صحافی	امروز
نوبت چاپ	اول
سال چاپ	۱۳۹۷
تیراژ	۱۰۰۰
قیمت	۲۵۰۰۰ تومان

شابک: ۵-۶۱-۷۵۰۶-۶۰۰-۹۷۸

تهران، میدان رازی، خیابان شهید قرنی، کوچه آذرفر، پلاک ۷، طبقه اول

تلفکس: ۴۶۸ ۴۵

kelke_simin@yahoo.com
Kelkesimin.com

www.ketab.ir

سخن کلک

سخن کلک هم سخنی است از آن دسته سخنان که دیگران آورده‌اند و
 البته بدانکه هم سخنی است نیمه‌پخته که عمر به پایان می‌رساند و به پایان
 می‌رسد. سخنی است دیگر از زمان کلکی دیگر، این حدیث از سایر
 سخنان است که در زمان آن در حدیث ما کسی حدیث نیست و
 لیث حوق ما و معنوی این اثر برای مؤلف محفوظ است.

آهنج، محمد، ۱۳۰۴-	سرشناسه
مدیریت به آن با نگرشی نو	عنوان و نام پدیدآور
تهران: کتاب سین، ۱۳۹۷-	مشخصات نشر
۱۱۶ ص: مصور	مشخصات ظاهری
۵-۶۱-۷۵۰۶-۷۵۰۶-۹۷۸-	شابک
فیبا	وضعیت فهرست‌نویسی
مدیریت بحران	موضوع
Crisis management	موضوع
برنامه‌ریزی راهبردی	موضوع
Strategic planning	موضوع
HD۴۹/آ۴ ۱۳۹۷	رده‌بندی کنگره
۶۵۸/۱۰۵۶	رده‌بندی دیویی
۵۴۸۰۴۳۲	شماره کتابشناسی ملی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	پیشگفتار
۱۵	مقدمه
۲۹	فصل اول: تعاریف و مفاهیم بحران
۳۱	مفهوم بحران
۳۳	بحران از زاویه تکنولوژیک و ساحری
۳۳	بحران از دیدگاه روان‌شناختی
۳۴	بحران از دیدگاه اقتصادی - سیاسی
۳۵	تعاریف مختلف بحران
۳۸	مفهوم و تعریف مشروح بحران
۴۲	تعریف کاملی از بحران
۴۳	مدیریت بحران
۴۶	نتیجه‌گیری
۴۷	فصل دوم: انواع بحرانها
۴۷	مقدمه
۴۸	طبقه‌بندی بحرانها
۴۸	الف) بحرانهای ناگهانی
۴۹	ب) بحرانهای تدریجی
۴۹	ج) طبقه‌بندی بحرانها از دیدگاه متراف
۵۱	فصل سوم: فرآیند مدیریت بحران

صفحه	عنوان
۵۶	فرآیندها
۶۱	فصل چهارم: سازماندهی مدیریت بحران و وظایف گروهها
۶۲	فرآیند مدیریت بحران
۶۳	ساختار مدیریت بحران
۶۹	فصل پنجم: مدیریت بحران
۷۹	فصل ششم: هیئت شوراهاى اسلامى روستا، بخش، شهر
۸۱	مدل بحران تدریجی و غیرتدریجی
۸۲	مدل واکنشی در مقابل بحران پیش فعال
۸۵	فصل هفتم: مراحل مختلف بحران و مدیریت بحران
۸۶	تحقیق و تفحص و شناسایی نقاط بحرانی، حیر کشور
۸۶	نظامهای ساخت و ساز
۸۷	سازماندهی مدیریت بحران
۹۱	نظریه پیرسون و کلایر و دیگران
۹۳	نقدی بر نظریه پیرسون و کلایر
۹۵	فصل هشتم: مدیریت بحران، رهیافتی استراتژیک
۹۵	مقدمه
۱۰۱	فصل نهم: مدیریت بحران سازمانی
۱۰۱	ارتباطات احتمالی بین ساختار، استراتژی و...
۱۰۲	نیروهای کلیدی و متغیرهای اساسی در توسعه
۱۰۳	عمر سازمان
۱۰۳	اندازه سازمان
۱۰۳	مرحله رشد تدریجی
۱۰۴	نرخ رشد صنعت مربوط
۱۰۴	مراحل رشد

صفحه	عنوان
۱۰۵	مرحله اول: خلاقیت
۱۰۶	مرحله دوم: هدایت
۱۰۷	مرحله سوم: تفویض اختیار
۱۰۸	مرحله چهارم: هماهنگی
۱۱۰	مرحله پنجم: همکاری و اشتراک مساعی
۱۱۱	بحران
۱۱۳	منابع

www.ketab.ir

پیشگفتار

خوشبختانه ما در عهد و زمانی زندگی می‌کنیم که نظامهای اطلاعاتی، اطلاع‌رسانی شبکه‌ها، روزنامه‌ها، اینترنت قادرند که اطلاعات را از هر نوع و برابر نیاز هر کس و هر جامعه در سطح جهانی و حتی در کشور ثانیه، اطلاعات را به هر کس در این کرهٔ خاکی منعکس کنند. به هر جهت جا دارد که من از همین لحظه نخست و قبل از طرح موضوع اصلی (بحران) سخنی هر چند مختصر با یک‌یک مردم بگویم. اعم از اینکه به چه شغل و کسب و کاری مشغول باشند، پیرازم؛ مثلاً آیا خانه دارند یا املاک، کودکان، پزشکان یا داروخانه‌دار، هتل‌دار یا بنگاه‌دار، کشتی‌ران یا قایقران، ناویند یا ناخدا، سرباز، یا سردار، فرودگاه دارند یا خلبان، رانندگان حمل و نقل زمینی اند یا خط ریلی اند یا راه آهن، مریه دارند یا بانکدار یا هر چیز دیگری که هستند، سخن من با همهٔ آنها به ویژه با دولتمردان است؛ اسؤالا من از آنها چیست؟

چرا ما همه روزه با بحرانهایی نظیر آتش‌سوزی در جنگ‌ها، در مراعات، در بازارها، در ساختمانهای بلند، در هتلهای، در جاده‌ها، در دریاها، در فرودگاهها، بصادف ریلها، اتومبیلها، رانش زمین، زلزله‌ها، طوفانها حتی در هتلهای لوکس مثل هتل المپیک در کوز علم و دانش و تمدن پا در همین تهران خودمان، چرا ما با آتش‌سوزیهای مکرر در بازارها، در جنگلهای، با ویرانیهای تأسف بار زلزله‌ها، زمین‌لرزه‌ها، بحرانهایی نظیر آنها مصادیم، آتش‌سوزی و ریزش ساختمان پلاسکو که همین اخیراً رخ داد یکی از نمونهٔ آنهاست؛ البته ما اعتقاد داریم که بعضی از وقایع و بحرانها تحت اراده و حکم الهی است که به منظور حفظ تعادل زمین که ممکن است اتفاق بیفتد و یا بستگی به شرایط جوی، زیست‌محیطی، رانش زمین و امور فیزیکی و نظایر آن داشته باشد که البته اجتناب‌ناپذیر است؛ ولی مطمئناً در هنگام بروز هریک از این وقایع و بحرانها می‌توانیم از بروز و ظهور آنها جلوگیری کنیم و هم می‌دانیم و می‌توانیم در صورت رویداد، خسارت، ضایعات و تلفات آن را به حداقل برسانیم و

بعضی از آنها را صد درصد مهار کنیم؛ اما سؤال دوم و سؤال اصلی این است که چگونه، به چه ترتیب و با چه رویکردی.

ما به خوبی با زلزله طبیعی، بوئین زهرا و زلزله بم و همین طور آتش سوزیهای مکرر بازار، فرو ریختن ساختمان پلاسکو، تصادف قطارها، تصادف اتومبیلها، ریزش پلها و ساختمانها که در نیم قرن اخیر رخ داد، بیاد داریم که می توانست یا اصلاً اتفاق نیفتد و یا اگر اتفاق افتاد و ما شاهد آن بودیم ضایعات و تلفات آن را به حداقل برسانیم.

مطمئناً علم امروز و دانسته های شناخته شده از روی تحقیقات و تجربیات می تواند بخش بزرگی از این سؤالها را پاسخ گوید و ابهامات و ناشناخته ها را در هر مکان از بین بردارد و پاسخ گوید.

به هر روی این ترسند، قصد دارد با الهام گرفتن از نظریه ها، تئوریها و تجربیات به ویژه تجربه های فردی، راه های شناخت، پیشگیری، وقوع بحران، درمان و بعد از آن را در فصلهای مختلف کتاب با استفاده از شاهد مورد به عرض و نظر خوانندگان و حتی مردم ایران برساند؛ البته آرزو داریم به لطف و کرم پروردگار این نوع وقایع و بحرانها در کشور ما اتفاق نیفتد، ولی اگر خدای ناخواسته اتفاق افتد چه کنیم که با حداقل ضایعات و تلفات همراه باشد.

شک نیست که این اتفاقها و بحرانها کم و بیش در آینده نیز اتفاق خواهد افتاد؛ لذا چاره کار چیست که ما به آنها خواهیم پرداخت، ولی از بحانهایی که ذکر آن گذشت. بحرانهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی نیز به هم پیوسته است که ممکن است جامعه بزرگ و حتی کشوری را دربر گیرد و اساس و پایه اصلی زندگی را از بیخ و بن برکند.

امید است دانشمندان و متخصصان بزرگ و نام آور کشور ما، به آنها بپردازند که این امر در ید و توان یک فرد نیست، راه حل آنها با هم شباهتهایی دارد، اما آنها نیز باید هریک در رشته و توان خود به آنها بپردازد و جامعه و کشورمان را یاری دهد.

چگونه ممکن است در کلان شهری مثل تهران که با جمعیتی در حدود ۱۲ تا ۱۸ میلیون نفر است، مردم خدمتگزاران شهری و انسانهای از خود گذشته و فداکار خدمتگزار را بشناسند و تشخیص دهند. مگر نه اینکه لیستی از طرف گروههای اصلاح طلب و اصول گرا و احیاناً گروههای دیگر تهیه و در اختیار مردم قرار می گیرد و مردم به خاطر عشق و علاقه به وطنشان خواهی نخواهی به یکی از لیستها رأی می دهند و این یک اقدام صد درصد سیاسی است. این عمل که در چهل سال گذشته همه ما شاهد آن بوده ایم تنها یک اقدام و عمل سیاسی، خوبی و فرقه ای بوده است و با ماهیت و هویت شوراها و شهرداریها که از دل

این فرآیند خارج می‌شوند با شوراهای موردنظر این نویسنده که به ارائه خدمات شهری، مدنی به اهالی محل خود می‌پردازند، فرسنگها فاصله دارد.

شاید در ابتدای کار و در گذشته نحوه تشکیل شوراهای برای آشنایی جامعه با نظام شورایی یک اقدام صددرصد مثبت و وصف حال بود، اما پدیده شوراهای مثل تمام پدیده‌های زنده و اجتماعی نیاز به بازنگری، بازاندیشی، توسعه و پیشرفت دارد. شاید بحرانها و زلزله‌های ریز و درشت و اقدامهای اسف‌انگیز روزها و هفته‌های اخیر این بازنگری را ضروری‌تر و ارجح‌تر اعلام می‌کند.

کار است که این نویسنده در نظر دارد مدل خود را در ارتباط با نحوه تشکیل شوراهای شهرداریها و شهردارها که رابطه مستقیم و بی‌واسطه با مدیریت بحران و انواع بحرانها و فجایع دارد. تهدید تدوین و به نظر دولتمردان و مردم برساند. شاید از این طریق بتوان به مقدار بزرگی در رفع نگرانیها و آرامش جامعه قدم برداشت.